



75-річчя члена-кореспондента НАН України Р.С. СТОЙКИ

Доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України **Ростислав Стефанович Стойка** народився 23 травня 1950 р. Закінчив Львівський державний університет ім. Івана Франка. У 1995—2000 рр. був керівником Відділення регуляторних систем клітини Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, на базі якого в 2000 р. створено Інститут біології клітини НАН України. Нині є завідувачем відділу регуляції проліферації клітин і апоптозу цього Інституту.

Р.С. Стойка започаткував в Україні системне дослідження ролі й механізмів апоптозу. Під його керівництвом розкрито біохімічні механізми, що діють під час деструктивних процесів у клітинах за автоімунних захворювань, злоякісного росту і впливу протипухлинних ліків. Він відкрив новий феномен у розвитку апоптозу — демаскування специфічних глікоєпітопів на поверхні клітин, індукованих до апоптозу, і розкрив біохімічний механізм, на якому він ґрунтується, суть якого полягає у десілюванні глікоєпітопів клітин. Встановив, що за автоімунних і онкозахворювань порушується видалення відмираючих клітин з організму. Вперше показав, що деструкція апоптотичних клітин приводить до утворення великих везикул, оточених плазматичною мембраною, і малих везикул, що походять з ендоплазматичного ретикулуму. Вперше виявив і охарактеризував каталітично активні антитіла (IgG) із сіалідазною активністю. Показав, що їхній вміст підвищений у крові хворих на автоімунні і гематоонкологічні захворювання. Уперше виявив перехресну резистентність злоякісних клітин до проапоптотичної дії протипухлинних ліків і трансформуючого фактора росту бета. Визначив особливості біохімічних механізмів проапоптотичної дії нових протипухлинних чинників на злоякісні клітини, резистентні до традиційних ліків. Показав, що доставка в клітини протипухлинних ліків у складі нанорозмірних систем істотно підсилює проапоптотичну активність цих ліків і що подібні носії ефективні для доставки ДНК в клітини. Виявив надшвидке вивільнення цитохрому С з мітохондрій клітин за дії деяких алкалоїдів і показав швидку активацію ініціаторних каспаз, необхідних для утворення внутрішньоклітинних апоптосом.